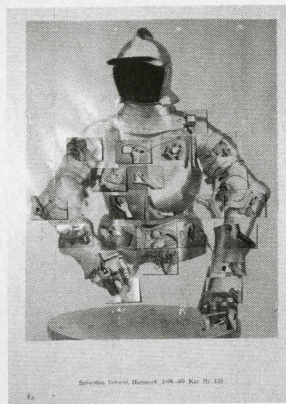

AKTUELT

INNHold

SARA Cwynar, ARMOR (2017)

42 → KUNST

Sara Cwynar står for flere av høydepunktene i utstillingen *Subjektiv* på Kunstneres Hus.

«Å skape fiendebilder tjener ingen.»

PER SANDBERG → 35

«Hver dag er et liv, og vi kan oppleve bedring i sen livsfase, mer ro, annerledes gleder, mer forsoning, mindre fortvilelse.»

SISSSEL GRAN → 30

«Utfordringen for meg var å gjøre noe jeg alltid har drømt om: Å få folk til å gråte med trommene.»

PAOLO VINACCIA → 38

LINNEA MYHRE

Forfatter, blogger og spaltist i Morgenbladet. Denne uken skriver hun om netthets og sladreappen Jodel.

KOMMENTAR → 28

KJETIL JAKOBSEN

Professor i historie med ytringskultur som spesialfelt. Skriver denne uken om forskningsprosjektet Allmenningen, om norsk offentlighets historie.

KOMMENTAR → baksiden

AKTUELT INTERVJU

Det norske holdningslandskapet

FORDOMMER En av tre nordmenn har antimuslimske holdninger. Men hvordan måle en holdning? Vibeke Moe er en av forskerne bak undersøkelsen fra HL-senteret.

HÅKON GUNDERSEN OG ODIN DRØNEN (FOTO)

– La oss først høre hva dere har funnet ut, og så må du forklare hvordan dere har formulert spørsmålene som gjør at dere kan konkludere med at det er så mye fordommer i alle retninger blant oss.

– Det kan vi, men noen av de metodiske tingene blir fort litt kjedelige.

– Litt kjedelig tåler vi, for siden fordommene er så skremmende utbredte, vil man jo gjerne forsøke å skyldte i alle fall litt på metoden. Men først funnene i årets undersøkelse, sammenlignet med den dere gjorde i 2012.

– For fem år siden undersøkte vi den norske befolknings holdning til jøder og andre minoriteter, i årets undersøkelse har vi utvidet studien av holdningene overfor muslimer, men også foretatt egne undersøkelser av jøder og muslimers holdninger til hverandre. Det vi altså kan se utvikling i, er først og fremst antisemittismen. Den er svekket. I 2011 var det i overkant av 12 prosent som hadde utpregede fordommer mot jøder, mens det nå er i overkant av 8 prosent.

– Er dere så bastante at dere sier disse 8 prosentene av nordmenn er antisemitter? Og tilsvarende at mer enn hver fjerde muslim i Norge er det, og hver tredje nordmann er muslimfiendtlig?

– Nei, vi sier de har antisemittiske, eller muslimfiendtlige, holdninger. Vi har kartlagt holdninger på flere måter. Den ene gjelder tilslutning til stereotypiske forestillinger, den andre kartlegger den sosiale distansen – vi spør om de kunne tenke seg å ha en jøde eller en muslim som nabo eller i vennekretsen – og det tredje vi måler er sympati og motvilje. Både ønsket om sosial distanse og motviljen mot jøder i den norske befolkningen har gått ned fra 2011 og ligger rundt 6 prosent nå.

– Gitt den nedgangen, vil du kalle det et positivt bilde?

– Nedgangen er selvsagt positiv, men noen forestillinger er fortsatt relativt utbredte, blant annet denne: «Verdens jøder arbeider i det skjulte for å fremme jødiske interesser.» Den ble støttet av 19 prosent i 2011, og støttes nå av 13 prosent. Altså en nedgang, men 13 prosent er fortsatt mer enn hver tiende nordmann. Dessuten er det andre funn som gir grunn til bekymring. 70 prosent av norske jøder svarte at de opplever antisemittisme som et alvorlig og økende problem.

– Økende? Hva kan det da være som deres undersøkelse, som viser nedgang, ikke har fanget opp?

– En lignende tendens har man funnet i andre land, og blant annet forklart med det vi kaller Israel-relatert antisemittisme. Det er også i relasjon til staten Israel at vi finner de kanskje mest bekymringsfulle resultatene i vår undersøkelse.

– Hva sikter du til da?

– Blant annet at så mange som 12 prosent av befolkningsutvalget og 20 prosent av muslimene i undersøkelsen, støttet følgende påstand: «Når en tenker på hvordan Israel behandler palestinerne, kan trakassering og vold rettet mot jøder forsvares.»

– En av ti nordmenn støtter tilsvarende formulering når det gjelder vold mot muslimer. «Med tanke på nylige terrorangrep, kan trakassering og vold rettet mot muslimer forsvares.» Det var dette som gjelder aksept for vold, til begge kanter, Ervin Kohn, lederen for Det mosaiske trossamfunn i Oslo var mest bekymret for, da han kommenterte undersøkelsen.

– Ja, og jeg tror det er uttrykk for at både Israel og terror provoserer frem de mest intense følelser hos folk.

– I motsetning til i 2012 undersøker HL-senteret denne gang også nordmenns holdninger til muslimer. Hva er hovedfunnene om den norske befolknings holdning til muslimer?

– Siden det er første gang det gjøres på denne måten, kan vi si lite om utviklingen, men konklusjonen er at det er en utbredt muslimfiendtlighet i det norske samfunnet. Folk har svart på om de er enige i en rekke påstander – som for eksempel at muslimer ikke passer inn i et moderne vestlig samfunn, ikke vil integreres i det norske samfunnet, er en trussel mot norsk kultur, eller at muslimer ønsker å overta Europa. Vi har analysert svarmønsteret gjennom bruk av en såkalt indeks og finner at en fjerdedel av nordmenn skårer høyt, definert ved at de støtter en rekke av disse påstandene.

– Hvor henter dere påstandene fra, som folk skal ta stilling til?

– Disse forestillingene baserer seg på tankegods vi kjenner fra antimuslimsk diskurs. Vi har også hatt åpne svar, altså hvor respondentene kan skrive fritt, som viser at mange av disse ideene florerer.

– Men uten å være del av noen muslimfiendtlig diskurs, det jeg vet om, så kan det godt hende jeg ville slutte meg til påstanden om at «muslimer er en trussel mot norsk kultur» – i den forstand at det kan gjelde en skolekrets med nesten bare muslimske elever, eller et nabolag som er ganske ghettofisert. Da truer noen muslimer norsk kultur noen steder.

– OK, jeg skjønner hva du spør om, og har to ting å si til det. Påstandene er formulert som generaliserte forestillinger om muslimer som sådan, noe som nettopp er et kjennetegn ved fordommer, de er altså uten den type nyanseering som du kom med der.

– Men det er et eller annet rart med at dere lager helt generaliserende påstander, siden generalisering om minoritetsgrupper er noe HL-senteret er til for å motvirke?

– Det er dessverre slik at for å kartlegge fordommer, må man gjengi fordommer. Men vi har altså tatt et utvalg av påstander som uttrykker stereotypiske forestillinger om muslimer og jøder. Folk må ha skåret høyt på flere av disse, for at vi skal snakke om at noen har utpregede fordommer.

– Det samme problemet gjelder spørsmål til den norske befolkning om muslimer. «Muslimer har selv mye av skylden for økende muslimhets.» Den som ikke er like var som dere når det gjelder antimuslimsk

Tips? Innspill? Respons?

Send epost: aktuelt@morgenbladet.no

Quislings garderobe: Vibeke Moe er stipendiat ved Senter for studier av holocaust og livssynsminoriteter og har i flere år forsket på antisemittisme i Norge og Europa. Rommet hun er fotografert i var Maria Quislings garderobe da ekteparet Quisling under okkupasjonen bodde i Villa Grande hvor HL-senteret i dag holder til.

Det er dessverre slik at for å kartlegge fordommer, må man gjengi fordommer.

VIBEKE MOE

diskurs vil kunne tenke at ja, noen muslimer, de terroristiske islamister, som vel er muslimer, har mye av skylden for økende muslimhets.

– Utsagnene som teller med i indeksen over muslimfiendtlighet generaliserer til muslimer som sådan. Det er altså ikke tilfeldig at vi skriver «muslimer» og ikke «mange muslimer», eller «noen muslimer», som vel var det du antydte at du kunne ha krysset av til støtte for. Det er alltid et problem med spørreundersøkelser at folk kan forstå ting ulikt, og at de kan krysse av feil. Det er for å unngå slike målefeil at vi lager indekser der vi analyserer mer omfattende svarmønstre. Uansett vil vi som

forskere gjøre mange valg når vi utfører slike holdningsundersøkelser, det gjelder både spørsmålsformuleringer og vektlegging av svarene som gjør at tallene kunne ha blitt noe annerledes.

– Men det dere finner av tendenser over tid, er det ikke like enkelt å kverulere over.

– Vi mener i alle fall det er viktig å gjennomføre undersøkelsen med noen års mellomrom for å vise utviklingen. hakon.gundersen@morgenbladet.no

RETTELSE: I intervjuet om Tysfjordsaken på denne siden i forrige ukes avis skrev vi om Bjugnssaken at barnehageassistenten ble dømt. Det er feil. Han ble frikjent.